

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	25 TACHWEDD 2025
Pwnc / Testun:	SYLFAEN Y DRETH GYNGOR AR GYFER 2026/27
Deilydd(ion) Portffolio:	CYNGHORYDD ROBIN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO – CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD Y CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad: Tel: E-bost:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151 01248 752601 rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	AMHERTHNASOL

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

Rwy'n argymhell fod y Pwyllgor Gwaith yn gwneud y penderfyniadau isod:-

1. Nodi cyfrifiad Sylfaen y Dreth Gyngor gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, fydd yn cael ei ddefnyddio gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cyfrifo'r Grant Cynnal Refeniw i Gyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ariannol 2026/27, sef **31,705.67** (gweler **Atodiad A** ar gyfer y cyfrifiad o Sylfaen y Dreth Gyngor at y diben yma - Rhan E6).
2. Cymeradwyo'r cyfrifiad at ddiben pennu Sylfaen y Dreth Gyngor gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 am y cyfan o'r ardal ac am rannau ohoni am y flwyddyn 2026/27 (gweler **Atodiad A** ar gyfer y cyfrifiad o sylfaen y dreth – Rhan E5).
3. Yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) (Cymru) 1995 (SI19956/2561) fel y cawsant eu diwygio gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig o Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) (Cymru) (Diwygiad) 2016, y rhain yw'r cyfansymiau y mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi eu cyfrif fel Sylfaen y Dreth am 2026/27 sef **33,887.44**, ac am y rhannau hynny o'r ardal sydd wedi eu rhestru isod:-

Amlwch	1,596.26
Biwmares	1,177.85
Caergybi	4,134.77
Llangefni	2,164.10
Porthaethwy	1,512.10
Llanddaniel-fab	386.37
Llanddona	435.66
Cwm Cadnant	1,235.84
Llanfair Pwllgwyngyll	1,333.25
Llanfihangel Ysceifiog	714.12
Bodorgan	494.92
Llangoed	698.55
Llangristiolus a Cherrigceinwen	655.90
Llanidan	432.82
Rhosyr	1,096.44

Llaneilian	652.60
Llannerch-y-medd	554.69
Llaneugrad	209.68
Llanfair Mathafarn Eithaf	2,082.80
Cylch y Garn	446.48
Mechell	601.70
Rhos-y-bol	484.65
Aberffraw	327.15
Bodedern	456.21
Bodffordd	417.58
Trearddur	1,584.29
Tref Alaw	276.93
Llanfachraeth	240.24
Llanfaelog	1,476.95
Llanfaethlu	306.81

Penmynydd	249.00
Pentraeth	627.60
Moelfre	715.20
Llanbadrig	736.08
Llanddyfnan	536.58

Llanfair-yn-Neubwll	596.82
Y Fali	1,077.66
Bryngwran	369.54
Rhoscolyn	410.32
Trewalchmai	380.93

RHESYMAU A CHEFNDIR

Mae'r cyfrifiadau wedi cael eu gwneud yn unol â Chanllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer Anheddau'r Dreth Gyngor (CT1 v.1.0) 2026/27 yn seiliedig ar nifer yr eiddo mewn bandiau amrywiol ar y rhestr brisio ar 31 Hydref 2025 a chrynoir gan yr Awdurdod dan Ran 22B (7) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992. Mae'r cyfrifiadau yn cymryd i ystyriaeth disgowntiau, eithriadau a phremiymau a hefyd newidiadau i'r rhestr brisio sy'n debygol yn ystod 2026/27.

Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn, fel awdurdod bilio, gyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer ei ardal ac ar gyfer gwahanol rannau o'i ardal a rhaid rhoi gwybod am y symiau hyn i'r cyrff sy'n codi praeseptau ac ardollau erbyn 31 Rhagfyr 2025. Eleni, mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn am y wybodaeth i bwrpas gosod y Grant Cynnal Refeniw erbyn 14 Tachwedd 2025, ac i bwrpas pennu'r dreth (wedi cadarnhad gan y Pwyllgor Gwaith) erbyn 9 Ionawr 2026.

Mae'r cyfrifiadau yn **Atodiad A** yn seiliedig ar gadarnhau disgownt o ddim ar gyfer eiddo Dosbarthiadau A, B a C; mae'r premiwm o 100% ar dai gwag hirdymor a phremiwm o 100% ar ail gartrefi ar gyfer 2026/27 yn seiliedig ar fwriad y Pwyllgor Gwaith ar 25 Hydref 2021 i gynyddu'r premiwm ar ail gartrefi (i'w gadarnhau gan y Pwyllgor Gwaith). Mae'r cyfrifiadau hefyd yn seiliedig ar benderfyniad y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 11 Rhagfyr 2018, y bydd ei gynllun lleol cyfredol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn parhau am flynyddoedd dilynol heblaw ei fod yn cael ei newid yn sylweddol. Am 2026/27, dim ond yr uwchraddio arferol i'r budd-daliadau sy'n cael ei weithredu. Mae Llywodraeth Cymru'n parhau i gwrdd yn llawn â chostau cynllun cenedlaethol blaenorol y DU, ond bydd costau oherwydd baich achosion ac / neu gynydd yn y Dreth Gyngor yn syrthio ar gynghorau lleol.

SYLFAEN Y DRETH GYNGOR AR GYFER CYFRIFO'R GRANT CYNNAL REFENIW

Bydd cyfanswm y disgownt cyfwerth â band D, cyn addasu ar gyfer y gyfradd gasglu (ac sy'n cynnwys lwfans ar gyfer eiddo sy'n eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn), yn cael ei ddefnyddio wrth gyfrifo'r hawliadau ar gyfer Grant Cynnal Refeniw (GCR) 2026/27. Mae'r cyfanswm yma, sy'n cael ei ddefnyddio wrth gyfrifo'r GCR, yn eithrio'r addasiadau am breimymau a'r disgowntiau a roddir gan rhai awdurdodau ar gyfer eiddo Dosbarthiadau A, B a C (nid yw hyn yn effeithio ar Ynys Môn gan na roddir disgowntiau o'r fath). Cyfrifir y ffigwr yma i fod yn 31,705.67 (i'w gymharu â 31,455.15 ar gyfer 2025/26). Mae hyn yn gynydd o 0.80%.

SYLFAEN Y DRETH AT DDIBEN PENNU'R DRETH

Mae'r cyfanswm y disgownt cyfwerth â band D sy'n cael ei ddefnyddio at ddiben pennu'r dreth wedi cael ei addasu gan wneud lwfans ar gyfer methu â chasglu, sy'n parhau i fod yn 1.5% a, hefyd, sy'n cynnwys lwfans ar gyfer eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn. Cyfrifir y ffigwr yma i fod yn 33,887.44. Nodir, felly, bod y ffigyrau a nodir dan argymhelliad 3 yn cynnwys yr addasiadau am breimymau.

Cyfanswm y sylfaen arfaethedig am 2026/27 at ddiben pennu'r dreth yw 33,887.44. Mae hyn yn cymharu â 33,472.17 am 2025/26, ac yn gynydd o 1.24%. Mae nifer o ffactorau wedi effeithio ar sylfaen y dreth, yn cynnwys nifer yr eiddo newydd a ragwelir a fydd yn cael eu hychwanegu i'r gofrestr Dreth Gyngor yn 2026/27, nifer yr eithriadau a disgowntiau a roddir a'r nifer a fydd yn ddarostyngedig i'r premiwm eiddo gwag ac ailgartrefi a chanran y premiwm. Mae'r cynnydd yn y trothwy gosod ar gyfer eiddo hunan-arlwyo i'w gynnwys ar gofrestr trethi annomestig, wedi arwain at dros 200 o eiddo yn cael eu trosglwyddo i'r gofrestr Dreth Gyngor ac mae hyn wedi cynyddu sylfaen y dreth mwy nag yn y blynyddoedd blaenorol.

Mae sylfaen y dreth ar gyfer eiddo gwag hirdymor am 2026/27 yn 440.87, o'i gymharu â 422.35 am 2025/26, ac mae hyn o ganlyniad i gynnydd o 24 yn nifer yr eiddo gwag sydd yn ddarostyngedig i'r premiwm eiddo gwag.

Mae sylfaen y dreth ar gyfer ail gartrefi am 2026/27 yn 2,215.46, o'i gymharu â 2,074.39 am 2025/26. Mae cyfanswm y tai sy'n destun y premiwm ar hyn o bryd wedi cynyddu 173 o eiddo, yn bennaf oherwydd trosglwyddo eiddo hunan-arlwygo o'r gofrestr trethi annomestig, ond mae eiddo eraill hefyd yn trosglwyddo i mewn ac allan o fod yn destun y premiwm ail gartrefi.

Mae'r newid yn sylfaen y dreth yn effeithio ar bwynt cychwynnol y Cyngor ar gyfer y gyllideb refeniw am 2026/27, ac fe ymdrinnir â hyn yn fanylach mewn adroddiadau dilynol ar y gyllideb i'r Pwyllgor Gwaith. Fodd bynnag, i grynhoi, bydd y cynnydd yn nifer yr eiddo sydd yn ddarostyngedig i'r Dreth Gyngor safonol yn cynhyrchu £708k mwy o refeniw (yn seiliedig ar y Dreth Gyngor a godwyd yn 2025/26), ond bydd hyn yn arwain at ostyngiad o £422k mewn Cyllid Allanol Cyfun (CAC) gan Lywodraeth Cymru (yn seiliedig ar yr Asesiad o Wariant Safonol ar gyfer 2025/26 a'r un lefel dybiedig o Dreth Gyngor Band D â 2025/26). Bydd y cynnydd yn nifer yr eiddo gwag yn arwain at gynnydd o £32k yn yr incwm a gynhyrchir gan y premiwm eiddo gwag, a bydd y cynnydd yn nifer yr eiddo sydd yn ddarostyngedig i'r premiwm ail gartrefi yn cynhyrchu £241k mwy o incwm.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Mae disgresiwn gan y Cyngor llawn, dan reoliadau a wnaed dan Rhan 12 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ac, wedyn, dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, i osod disgownt i ddosbarthiadau penodedig o anheddau (yn bennaf tai haf ac ail gartrefi (Dosbarthiadau A a B)). Wrth i hyn gael ei gyflwyno, penderfynodd y Cyngor llawn osod disgownt o ddim i'r ddau ddosbarth penodedig A a B, ac mae'r penderfyniad wedi ei gadarnhau yn flynyddol ers hynny. Ym mis Mawrth 2007, ac ar argymhellion y Pwyllgor Gwaith, penderfynodd y Cyngor llawn osod disgownt o ddim ar Ddosbarth Penodedig C (rhai mathau o eiddo gwag hirdymor) a hynny am y tro cyntaf, ac mae wedi gwneud hynny'n flynyddol ers hynny.

Byddai rhoi disgownt o 25%, 50% neu 100% yn groes i bolisi'r Cyngor llawn a gwrthodwyd yr opsiwn.

Bu'r Cyngor llawn, ar 27 Chwefror 2019, bennu premiwm y Dreth Gyngor o 100% ar eiddo gwag hirdymor a phremiwm o 100% ar ail gartrefi o'r 1 Ebrill 2024. Mae'r cyfrifiad yma a'r argymhellion yn unol â'r penderfyniad hynny.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Hyd 2004, y Cyngor llawn oedd yn gyfrifol am y cyfrifiad hwn. Bellach, mae'r swyddogaeth hon wedi cael ei thynnu oddi ar y rhestr o swyddogaethau sydd wedi cael eu neilltuo i'r Cyngor llawn. Fodd bynnag, y Cyngor llawn, yn hytrach na'r Pwyllgor Gwaith, sy'n parhau i fod yn gyfrifol am benderfyniadau sy'n ymwneud â disgowntiau a phremiymau, ynghyd â phennu Cynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson a'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r modd y cafodd sylfaen y dreth ei gyfrifo yn cymryd i ystyriaeth y polisi cyfredol a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn ynghylch caniatáu disgowntiau i ddosbarthiadau penodedig A, B a C, ynghyd â pholisi'r Cyngor llawn ar ganiatáu gostyngiad hyd at 100% yn y Dreth Gyngor i'r rheiny sy'n gymwys dan gynllun lleol y Cyngor.

Mae'r cyfrifiad yma a'r argymhellion yn unol â'r penderfyniad yna a hefyd bod y Cyngor llawn, yn ei gyfarfod ar 27 Chwefror 2019, wedi pennu premiwm y Dreth Gyngor o 100% ar dai gwag hirdymor. Cafodd y penderfyniad i gynyddu'r premiwm ar ail gartrefi i 100% o 1 Ebrill 2024 ei gadarnhau gan y Cyngor llawn ar 15 Mawrth 2024.

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Bydd y cyfrifiad o sylfaen y dreth yn galluogi'r Cyngor llawn i bennu'r gofynion o ran ei Dreth Gyngor i gwrdd â'r gyllideb a gymeradwywyd ganddo ar gyfer 2026/27.		
DD – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)		
1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys	Bydd y penderfyniad yn effeithio ar gyllideb refeniw'r Cyngor a bydd goblygiadau'r penderfyniad hwn ar anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hystyried wrth i broses y gyllideb refeniw fynd rhagddi.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Amherthnasol.
3	A ydym wedi bod yn cyd-weithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-	Amherthnasol.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae'i rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Byddwn yn ymgynghori â dinasyddion Ynys Môn ar y cynigion ar gyfer y gyllideb maes o law.
5	Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar yr agenda cydraddoldeb ac iaith Gymraeg	Amherthnasol.
E – Gyda phwy yr ymgynghoroch? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Dim sylw ychwanegol.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Awdur yr adroddiad.
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Dim sylw ychwanegol.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol.
5	Eiddo	Amherthnasol.
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol.
7	Caffael	Amherthnasol.
8	Sgriwtini	Amherthnasol.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol.
F - Atodiadau:		
Atodiad A : Cyfrifiad Sylfaen y Dreth Gyngor 2026/27		
FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):		
Nodiadau Llywodraeth Cymru ar gyfer arweiniad ar Anheddau Dreth Gyngor (CT1) 2026/27		

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH GYNGOR 2026/27

	BAND	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I	CYFANSWM
Rhan A	ANHEDDAU TRETHADWY											
A.1	Holl Anheddau Trethadwy		4,706	6,678	6,961	7,262	5,419	2,729	1,060	164	54	35,033
A.2	Anheddau sy'n derbyn gostyngiad anabledd		10	42	55	99	91	55	14	9	6	381
A.3	Cyfanswm yr anheddau trethadwy wedi'i addasu (gan gymryd i ystyriaeth ostyngiadau anabledd)	10	4,738	6,691	7,005	7,254	5,383	2,688	1,055	161	48	35,033
Rhan B	ADDASIADAU DISGOWNT A PHREMIWM											
B.1	Anheddau heb ddisgownt neu bremiwm (gan gynnwys eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi heb ddisgownt neu bremiwm)	6	1,738	3,423	3,856	4,440	3,531	1,878	724	99	31	19,726
B.2a	Anheddau gyda disgownt o 25% (ac eithrio eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi)	4	2,744	2,957	2,645	2,181	1,396	541	184	25	6	12,683
B.2b	Anheddau gyda disgownt o 50% (ac eithrio eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi)	0	8	10	15	12	10	5	12	4	1	77
B.3a	Anheddau gyda disgownt amrywiol ac eithrio 25% neu 50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.3b	Anheddau gyda disgownt eiddo gwag hirdymor neu ail gartref		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.3c	Anheddau gyda phreмиwm eiddo gwag hirdymor neu ail gartref		248	301	489	621	446	264	135	33	10	2,547
B.4	Cyfanswm yr anheddau a addaswyd sydd yn daladwy	10	4,738	6,691	7,005	7,254	5,383	2,688	1,055	161	48	35,033
B.5	Holl ddisgowntiau newidiol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.6	Addasiad disgownt am eiddo gwag hirdymor ac ail gartref	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
B.7	Addasiad premiwm am eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi	0	248.0	301.0	489.0	621.0	446.0	264.0	135.0	33.0	10.0	2,547.0

[illegible]